

MINERALENOVERSCHOT MELKVEEBEDRIJVEN NEEMT AF

Jakob Jager

Het gemiddelde overschot aan stikstof op de mineralenbalans van de melkveebedrijven is tussen 1995/96 en 1999/2000 met 70 kg afgenomen (-22%). Door de jaren heen heeft zich een gestage daling voorgedaan. Bij kalium is het overschot met 25 kg teruggebracht (-33%). De totale afvoer van stikstof is door de jaren heen nauwelijks veranderd, terwijl die van kali tussen de jaren fors verschilt. Het is hoofdzakelijk de aanvoerkant die de ontwikkeling van het overschot beïnvloedde (tabel 1). Het lagere stikstofoverschot wordt voor 70% bepaald door een vermindering van de stikstofgift uit kunstmest. Bij fosfor en kali ligt dit percentage op respectievelijk 50 en 25%. Bij kali wordt de grootste daling veroorzaakt door verandering in samenstelling van het krachtvoer. Bij het bepalen van het overschot is uitgegaan van normatieve gehalten in de afgevoerde gewassen waarbij de kilogramopbrengst de afvoer mede bepaalt. Ook wordt bij de aan- en afgevoerde mest uitgegaan van normen. Tevens wordt in de berekening de voorraadverandering van producten en meststoffen meegenomen. Deze methode wijkt af van die welke in de verfijnde Minas-aangifte wordt toegepast.

Binnen de groep melkveebedrijven zijn de verschillen in overschot tussen bedrijven in 1999/2000 zeer groot. Bij de 20% bedrijven met het laagste N-overschot ligt het overschot op 144 kg/ha, dat is de helft van het groepsgemiddelde. Daarentegen komt de 20%-groep bedrijven met het hoogste overschot uit op 400 kg N per hectare (tabel 2). Dit is bijna 50% hoger dan het gemiddelde. Bij fosfaat en kali liggen deze percentages hoger en is er zelfs een groep bedrijven waarbij meer kali aan het bedrijf wordt onttrokken dan is aangevoerd. Hierbij spelen met name de voorraadverschillen ruwvoer en mest een grote rol.

Naast een grote spreiding tussen de bedrijven binnen een jaar, bestaan er ook grote verschillen per bedrijf tussen twee opeenvolgende jaren. Om die verschillen in beeld te brengen zijn de bedrijven die zowel in 1998/99 als in 1999/2000 in het Bedrijven-Informatienet van het LEI in administratie waren, ingedeeld naar ontwikkeling van het stikstofoverschot per hectare in die twee jaren. Hieruit blijkt dat 17% van de bedrijven het stikstofoverschot per hectare met meer dan 25% heeft weten terug te dringen (tabel 3). Daar staat tegenover dat op ongeveer evenveel bedrijven (15%) het overschot per hectare meer dan 25% toenam. Bij de terugdringers van het overschot is de gemiddelde bedrijfsoppervlakte sterk toegenomen en de melkproductie per hectare teruggelopen. De melkproductie per koe nam toe. Ook is er een hogere afvoer via vlees en mest. De lagere veebezetting leidde mede tot een lagere aanvoer per hectare van krachtvoer en kunstmest. Bij de bedrijven met een toename van het overschot is een kleine stijging waar te nemen van het aantal melkkoeien, bij gelijke oppervlakte cultuurgrond. De afvoer van N is met 40 kg per hectare gedaald terwijl de aanvoer met 50 kg is gestegen. De daling van de afvoer komt door een fors kleinere afvoer van organische mest. Ook de aanvoer van stikstof vanuit krachtvoer is toegenomen. Het gemiddelde N-overschot over alle melkveebedrijven is in 1999/2000 met 5% afgenomen.

Concluderend kan worden gezegd dat de grootste verschillen in ontwikkeling tussen deze twee jaren met name worden bepaald door verschillen in de aan- en afvoer van organische mest en het verbruik van kunstmeststoffen.

Tabel 1 Aanvoer en overschot van N, P en K op melkveebedrijven, 1995/96 tot en met 1999/2000

	N		P		K	
	aanvoer	overschot	aanvoer	overschot	aanvoer	overschot
Kg/ha						
1995	465	348	48	26	114	75
1996	441	328	46	24	112	75
1997	436	304	45	21	108	46
1998	404	286	44	22	99	53
1999	391	272	42	20	96	50
Index t.o.v. voorgaand jaar (%)						
1996	95	94	96	92	98	100
1997	99	93	98	88	96	61
1998	93	94	98	105	92	115
1999	97	95	95	91	97	94

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Tabel 2 Spreiding in mineralen overschotten per hectare in 1999/2000 op melkveebedrijven

	Laagste 20%	Hoogste 20%	Gemiddeld
Stikstof	144	400	272
Fosfor	3	40	20
Kalium	-8	117	50

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Tabel 3 Enkele kenmerken van melkveebedrijven ingedeeld naar ontwikkeling van N-overschot per hectare in 1998/99 en 1999/2000

	Ontwikkeling van het stikstofoverschot/ha					Gemiddeld
	afname >25%	afname <5-25%	ongeveer gelijk	toename >5-25%	toename >25%	
Percentage bedrijven	17	33	14	20	15	100
Kenmerken boekjaar 1999/2000						
Oppervlakte (ha)	33	35	33	35	34	34
Aantal melkkoeien	51	57	52	54	52	54
Melkproductie (kg/ha)	11.612	12.470	12.062	11.845	10.639	11.941
Melkproductie (kg/koe)	7.514	7.657	7.655	7.677	6.956	7.519
Ontwikkeling t.o.v. 1998/99 (%)						
Oppervlakte	+10	+3	+3	0	0	+3
Aantal melkkoeien	-2	+2	+2	0	+4	+2
Melkproductie (kg/ha)	-6	+1	+2	+3	+6	+1
Melkproductie (kg/koe)	+6	+2	+3	+3	+2	+2
Stikstofbalans 1998/99						
Aanvoer	443	420	405	395	347	405
Afvoer	119	108	127	112	151	120
Overschot	324	312	278	283	196	285
Stikstofbalans 1999/2000						
Aanvoer	340	387	395	419	396	388
Afvoer	139	120	117	100	112	117
Overschot	201	267	278	319	284	271

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

